

آشنایی با

استان یزد

Yazd

جغرافیا و تاریخ

موقعیت جغرافیایی

استان یزد با ۱۲۹۲۸۵ کیلومترمربع وسعت در مرکز ایران قرار دارد و طبق آخرین تقسیمات کشوری، شهرستانهای مهم استان عبارتند از ابرکوه، اردکان، بافق، تفت، صدوق، خاتم، طبس، مهریز، میبد و یزد. استان یزد در سال ۱۳۸۵ معادل ۹۹۰۸۱۸ نفر جمعیت داشته است. از این تعداد ۷۱/۷۹ درصد در نقاط شهری و ۲۸/۲۰ درصد در نقاط روستایی ساکن بوده‌اند. شهر یزد از نظر جمعیت بزرگترین شهر و مرکز سیاسی-اداری استان یزد است. استان یزد در قلمرو سلسله جبال مرکزی ایران واقع شده و از پستی و بلندی و چاله‌ها و کفه‌های کویری متعددی تشکیل شده است. این ناهمواری‌ها مشتمل بر تپه‌های پای کوهی، دشت‌ها، بیابان‌ها، نواحی کویری و تپه‌های ماسه‌ای است.

در استان دو رشته کوه متمایز از هم وجود دارد. اولی بخشی از کوههایی است که در جهت شمال غربی - جنوب شرقی از مرکز ایران عبور می‌کنند. و به کوههای مرکزی ایران معروف هستند. دومی شامل رشته کوههایی است که در مناطق مرکزی، شمالی و شرقی استان قرار دارند. رشته شیرکوه که مانند دیواری قسمت‌های مرکزی استان را از بخش غربی آن (چاله ابرقو) جدا می‌کند، همواره از برف و یخ پوشیده شده و درتأمین آب شهرهای یزد، تفت و مهریز نقش مهم و اساسی دارد.

آب و هوا

اقلیم استان یزد به دو علت اساسی خشک است. اول آنکه بر روی کمربند خشک جهانی واقع شده و دیگر آنکه از دریاچه‌های آزاد عمان و خلیج فارس و دریاچه‌های داخلی و بادهای رطوبت‌زای دریایی بسیار دور است. عامل مهم اعتدال نسبی آب و هوای یزد که قابلیت زیست نسبتاً مناسبی به آن بخشیده است، ارتفاعات مهمی است که در اطراف آن پدید آمده و به طور موضعی در بهبودی هوای استان اثر می‌گذارند و لذا مناطقی بالاتر از ارتفاع بیش از ۲۵۰۰ متر از اعتدال و رطوبت نسبی بیشتری برخوردار هستند.

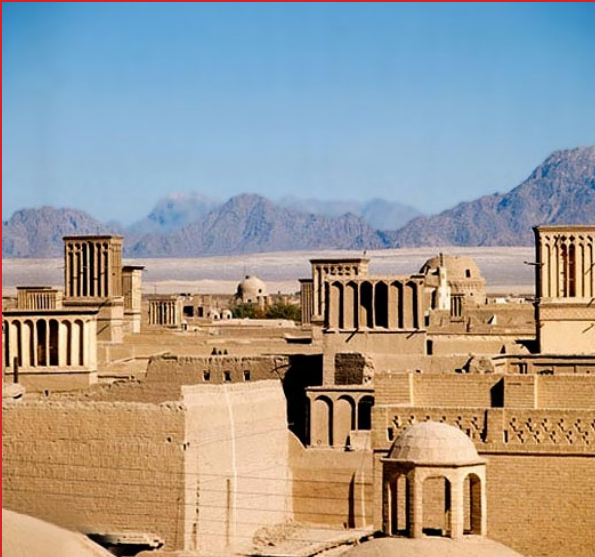
متوسط دمای هوای استان ۹/۱۸ درجه سانتی‌گراد است. حداکثر مطلق دما در تیرماه برابر ۴۳ و حداقل آن در دی‌ماه برابر ۲/۷- درجه سانتی‌گراد می‌باشند. به استثنای منطقه کوهستانی شیرکوه، سایر نقاط استان یزد اقلیم گرم و خشک و بیابانی دارد که از غرب و جنوب غربی به طرف شمال شرقی و شرق خشک‌تر می‌شود.

فرهنگ و تاریخ

سرزمین یزد جلوه‌هایی از باشکوه‌ترین و درخشانترین میراث فرهنگی و تمدن کهن ادوار مختلف تاریخی ایران را در خود جای داده است. تاریخ سکونت انسان در این خطه از هزاره سوم پیش از میلاد فراتر رفته است، به طوری که در عهد پیشدادیان طوایف در حال کوچ از بلخ به پارس، این سرزمین را بزدان، نامیدند و از آن زمان به بعد یزد محل عبادت شد. از مهم‌ترین مراکز اسکان اولیه این سرزمین به مهریادین (مهریز) فهرشان، پهره (فهرج)، خورمیش، ادر (اردکان)، شواز، قلاع موبدان (میبد)، طرنج، عقدا و اشکذرمی توان اشاره کرد. شهر یزد به عنوان محلی پاک و مقدس در رأس تمام آبادی‌های مزبور قرار داشته است.

دره‌های سرسبز و مناطق بیابانی، چشمه سارها، ارتفاعات و قله‌ها، غارها، حیات وحش و شکارگاهها و به‌ویژه جاذبه‌های کویری از خصوصیات جالب توجه طبیعت یزد است که برخی از آنها جزء تفرجگاههای مهم مردم استان به شمار می‌آید.

استان یزد از لحاظ کنش‌های فرهنگی نیز جالب توجه است. این منطقه از لحاظ رفتارهای فرهنگی مردم کانون گوناگونی هاست و در این بین خصوصیات فرهنگی زرتشتیان از پیشینه تاریخی درخشانی برخوردار است. زرتشتیان طبق آئین زرتشت مراسم ویژه‌ای را در روزهای معینی از سال برگزار می‌کنند که از دیدگاه جهانگردی برای افراد مسلمان و پیروان سایر ادیان جالب توجه و دیدنی است.

ابرکوه

باقق واقع شده است. مقبره امام زاده عبدالله، مسجد جامع، پسر مراد، قاضی میرجعفر، چشمه پیروزی، خانه وحشی بافقی شاعر بزرگ باقق از آثار مهم این شهر می باشد.

میبد

شهرستان میبد در شمال غربی یزد و در کنار جاده تهران - بندرعباس و راه آهن تهران - کرمان قرار دارد. میبد کلمه‌ای از واژه‌های فارسی میانه است که در دوره ساسانی به این شهر اطلاق می شده و در متون تاریخی و جغرافیایی قرون اولیه اسلامی کراراً از این نام یاد شده است. میبد یکی از نمونه‌های نادر شهرهای باستانی ایران به شمار می رود، هر چند که بافت سنتی آن گزندهای فراوانی دیده است ولی هنوز بسیاری از پدیده‌ها و عناصر شهری قدیم آن مانند راههای باستانی، کهن دژ و بازمانده‌های کهن شهری محفوظ مانده است. کهن ترین سند به جا مانده تاریخی شهرسازی سرزمین یزد مجموعه بناهای قدیمی "تارین قلعه" میبد است. این کهن دژ همچون پیروی خاموش بخشی از سرگذشت سالیان دراز مردمان این دیار را بازگو می کند.

مهریز

مهریز در ۳۵ کیلومتری جنوب شهر یزد قرار دارد و به مجموعه‌ای از روستاهایی اطلاق می شود که در قدیم نام مهریجرد داشته و به مهرنگار دختر انوشیروان نسبت داده شده است. مهریز در حدود ۱۶ قرن قبل و در اواخر حکومت ساسانیان به عنوان ناحیه‌ای مطلوب طبیعی مورد توجه بوده است. در همان زمان به دستور مهرنگار دختر انوشیروان فتوانی احداث گردیده و لذا پس از آبادانی به مهرگرد معروف شد. عنوان مهرگرد در گذشت زمان به مهریجرد تبدیل شد و امروزه مهریز خوانده می شود.

تفت

شهرستان تفت در جنوب غربی استان قرار دارد و یکی از مهم ترین ارتفاعات استان به نام شیکوه با ۴۰۷۵ متر در این شهرستان واقع شده است. تفت آب و هوای مناسبی دارد و میوه‌های فراوانی نیز در آن به عمل می آید. تفت نام منابع تاریخی و عرفانی از قرن نهم هجری به بعد به همراه نام شاه نعمت الله ولی ذکر شده است.

یزد

شهرستان یزد تا تهران ۶۸۹ کیلومتر فاصله دارد و در دره وسیعی رو به کویر واقع شده است. آب و هوای بیابانی نیمه گرم و خشک با زمستان های سرد جزو مشخصات اقلیمی این شهرستان است. از قرن پنجم همزمان با ورود فرزندان ابوجعفر کاکو به یزد این شهر رو به گسترش نهاد و حصارهای دور شهر نیز به وجود آمد. اتابکان با علاقمندی زینت بیشتری به این شهر دادند و مدارس و مساجد زیادی در آن بنا کردند. در زمان آل مظفر آبادی ها و قنات های فراوانی بنا نهاده شد. برای درمان مانند از حملات مغول، اکثر هنرمندان و دانشمندان قرن هفتم و هشتم، این شهر را مرکز فعالیت های هنری و علمی خود قرار دادند و در این زمان مساجد و مدارس زیادی ساخته شد.

خانقاه های متعدد این شهرستان نشان می دهد که منطقه پناهگاه و محل صوفیان و عارفان بوده است. بعضی از این خانقاه ها مانند بقاع شیخ علی سلیمان در بیدآخوید و خانقاه و مسجد شیخ دادا در بُندر آباد، خانقاه شیخ احمد فهادان در یزد هنوز پابرجا هستند.

شهر ابرکوه در شمال شرقی یزد و در ۵۳ درجه و ۱۷ دقیقه طول شرقی و ۳۱ درجه و ۸ دقیقه عرض جغرافیایی قرار گرفته است. ابرکوه ناحیه ایست کویری و مسطح با آب و هوای گرم است. اقتصاد منطقه بر اساس کشاورزی، پیشه‌وری، کارگری، فرش‌بافی و کرباس بافی است و گندم، جو، چغندر قند، پنبه، دانه‌های روغنی، درختان میوه (توت، انگور، سیب و زردآلو) محصولات کشاورزی ابرکو می باشد. نام ابرکوه در گذشته «ابرقویه و برقویه» نیز نوشته شده است و در سال ۱۳۵۴ شمسی نامش از ابرقویه به ابرکوه تغییر یافت ابرکوه شهری بسیار قدیمی و آباد بوده است راه باستانی ابریشم از این شهر می گذشته است. در کتب جغرافیا نویسان اسلامی مانند: فارسانه ابن بلخی، نزهه القلوب، هفت اقلیم و فارسانه ناصری و... از آن یاد شده است مختصری آثار ابرکوه عبارتند از: گنبد عالی، آرامگاه امیر شمس الدوله هزار اسب دیلمی، مزار حمزه سبزه پوش، مزار طاووس، مسجد بزرگ جم، مسجد جامع، مناره و سردر نظام الملکی و سرو هزار سالم.

اردکان

شهرستان اردکان بر سر راه تهران - بندرعباس قرار گرفته و از نظر وسعت بزرگترین شهرستان استان یزد است. اردکان از دو واژه "ارد" به معنی مقدس و "گان" به معنی معدن و مکان تشکیل شده است. این شهر در روزگار آبادانی در محلی به نام زردک قرار داشته و بقایای دیواره‌های آن هنوز با پرجا مانده است.

طبس

شهرستان طبس در فاصله ۱۳۴۵ کیلومتری تهران در یک منطقه کویری قرار گرفته است و آب و هوای آن در نواحی کوهستانی معتدل و در قسمت های جلگه‌ای گرم و سوزان است. طبس در زمان خلافت عثمان توسط اعراب مسلمان فتح گردید و در نیمه دوم قرن پنجم هجری به تصرف پیروان مذهب اسماعیلیه درآمد. در زمان حکومت سلجوقیان به دستور سلطان سنجر به قلاع اسماعیلیه حمله شد. در دوره شاه عباس اول، این شهر توسط ازبکان ویران شد و بیشتر آثار بیجا مانده آن به قرون پنجم و نهم هجری تعلق دارد. طبس به رغم ویرانه‌های تاریخی و آسیب‌های طبیعی، رونق و زیبایی ویژه‌ای دارد.

باقق

شهرستان باقق در فاصله ۱۲۰ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان یزد واقع شده است. وسعت این شهرستان این شهرستان ۱۷۵/۴۴ کیلومتر مربع می باشد. بزرگترین نمکزار استان یزد که بر اثر شوراب های رودخانه شور ایجاد شده است، کویر درانجیر نام دارد که در شمال غرب باقق قرار دارد. در شرق شهرستان باقق رشته کوههای موازی با جهت شمال غربی - جنوب شرقی کشیده شده‌اند که مرتفع ترین آن ها کوه بن لخت با ارتفاع ۳۰۰۲ متر در جنوب بهاباد می باشند. آب و هوای باقق در تابستان ها گرم و خشک و در زمستان ها ملایم تر از سایر مناطق استان می باشد. مهم ترین صنعت رایج در شهرستان باقق قالیبافی است فعالیت معدنی از عوامل مهم جذب جمعیت به شهرستان باقق می باشد. لسترنج در کتاب سرزمین های خلافت شرقی درباره باقق می نویسد تقریباً در ۵۰ میلی یاختر کوه بنان و در حاشیه کویر بزرگ نیمه راه این شهر تا یزد امروز دهکده

آثار تاریخی

آتشکده ها، یزد

تعداد قابل توجهی از مردم استان یزد پیرو دین زردشت هستند و به همین خاطر نیز اماکن و بناهای متعدد زرتشتی در نقاط مختلف استان وجود دارد که محل زیارت و مورد احترام زردشتیان است. اهم مکان های مذهبی زردشتیان عبارتند از:

آتشکده چکچکو، یزد

محلی است در کوه های میان اردکان و انجیره (در راه طبس) که از یزد ۴۸ کیلومتر فاصله دارد. این دلیل نزول آب به صورت چک چک از کوه های سنگی و بریده به «چکچکو» معروف شده است. در این محل تعدادی بنای مناسب و راحت برای ایام زیارت احداث شده است.

آتشکده درمهر، یزد

آتشکده های زردشتیان بنا بر مقام اهمیت بر سه دسته است: آتش دادگاه که در خانه ها افروخته می شود و مراسم تقدیس ندارد. آتش دادگاه را موبدان بر پا می دارند، اما افراد عادی نیز می توانند به خدمت آن بپردازند. آتش آدران (درب مهر) از آتش دادگاه برتر است و اختصاص به شهر و بلوکات دارد. آتش وهرام بهرام این آتش بایر پیوسته افروخته بماند و به عموم مردم تعلق دارد و متشکل از ۱۶ آتش است که عبارتند از: زنگر، پادشاه یا فرماندار، کوزه گر، آجر پز، درویش یا صاحب دل، زرگر، ضرابخانه، آهنگر، اسلحه ساز، نانوا، تقطیر، فرمانده ارتش، چوپان، پیشوای دینی، برق آسمان، مرده سوزد.

آتشکده پیرهریشت، اردکان

این زیارتگاه در ۱۵ کیلومتری اردکان، بردامن کوه هایی پست واقع شده است. در کنار این زیارتگاه چند اقامتگاه و سه آب انبار ساخته شده است. و هر سال در روز هیجدهم فروردین، زردشتیان برای زیارت به این محل مسافرت و بیتوته می کنند.

آتشکده وهرام (بهرام)، یزد

این عمارت که در فهرست آثار معماری معاصر یزد قرار دارد، به همت زردشتیان یزد وپارسیان هند در سال ۱۳۱۳ خورشیدی تحت نظارت و سرپرستی آقای ارباب جمشید امانت بنا شده است. ساختمان اصلی در وسط حیاطی بزرگ بر بلندی قرار دارد و آتش در محفظه ای بلندتر از سطح زمین در اتاقی نسبتاً وسیع و دور از تابش خورشید قرار گرفته و اتاق هایی برای مراسم نیایش پیرامون آن طراحی شده است. این آتشکده در کوچه آتشکده خیابان آیت الله کاشانی قرار دارد.

سایر آتشکده ها، یزد

سایر مکان های مذهبی زرتشتی عبارتند از: آتشکده یزد، پیرسبز در اردکان، درب مهر، درب کهن، درب مهرنوش و درب دستوران در یزد، پیرانگاه سروچم، پیرشاه و وهرام ایزد درخوشه، پیر مهریزاد در آبشاهی، پیر نارستانه نزدیک در بید، پیربانو در روستای زرجو عقدا، پیر نارلی در جنوب یزد، گاهنبارخانه موبدان در کوچه دبستان دینیاری.

قلعه های تاریخی

نارنج قلعه (نارین قلعه)، میند

این بنا که در زبان عامه به نارنج قلعه نیز معروف است، یکی از مهم ترین آثار تاریخی پیش از اسلام استان محسوب می شود و در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. این کهن دژ بر فراز تپه ای گلین و مشرف بر شهر احداث شده است. به نظر می رسد طبقات فوقانی بنا بازسازی شده اند و به دوره اسلامی تعلق دارند. بخشی از این قلعه تاریخی در دوران پهلوی دوم در جریان احداث خیابان تخریب شد.

ارگ طبس، طبس

این ارگ از مجموعه بناهای تاریخی این شهر بسیار قدیمی است که هم اکنون آثار چندانی از آن باقی نمانده است. این ارگ به احتمال زیاد از آثار دوره پیش از اسلام است که در دوره اسلامی نیز مورد استفاده قرار می گرفته است.

سایر قلعه های تاریخی، یزد

دیگر قلعه های تاریخی استان عبارتند از: شواز در تفت، خورمیز و سریزد در مهریز، بارجین و رکن آباد در میند، ابراهیم آباد، زارج و غراباد در رستاق، خویبدک، کافر قلعه و فهرج در باق و قلعه تاریخی ندوشن.

کاروانسرا (رباط) های تاریخی

یزد از روزگاران قدیم از مراکز مهم تجارت ایران بوده و همین موقعیت تجاری باعث شد که کاروانسراهای متعددی در منطقه احداث شوند. در استان یزد سه نوع کاروانسرا وجود دارد.

اول، کاروانسراهای تاجرنشین یا سرا که جزئی از بافت بازار است و یک فضای تجاری محسوب می شود.

دوم، کاروانسراهای درون شهری که به عنوان فضاهای اقامتی در محله های مسکونی مجاور بازار واقع شده و بیشتر مورد استفاده ساکنان آبادی های اطراف قرار می گرفته اند. سوم، کاروانسراهای بین شهری که مهم ترین آنها عبارتند از:

رباط ابوالقاسم رشتی، عقدا، اردکان

این رباط وسط آبادی عقدا و در کنار شاهراه بنا شده و از آثاری است که به شکل رباط های شاه عباسی و توسط تاجر معروف حاج ابوالقاسم رشتی ساخته شده است. این رباط با دسترسی بلند دارد که از فاصله دور دیده می شود.

رباط های راه های اصفهان یزد

از ابرقو به سوی اسفندارون (از توابع اصفهان) در جاده قدیمی کاروان رو آثار دور رباط کهنه هنوز وجود دارد. رباط اول در ۳۰ کیلومتری آبادی تیرک و ۴۲ کیلومتری شهر ابرقو واقع شده است. رباط دوم که به شاه نشین معروف است به فاصله شش کیلومتر از رباط اول قرار گرفته است.

رباط خرگوشی، عقدا، اردکان

این رباط که از بناهای دوره شاه عباس صفوی است، نزدیک باتلاق گاوخونی (آبادی عقدا) بر سر راه قدیمی (مالرو) واقع شده است. این رباط نام خود را از بیابان خرگوشی کنار باتلاق گاوخونی اخذ کرده است. این رباط ۶۰ کیلومتر تا عقدا و ۱۲۰ کیلومتر تا ندوشن فاصله دارد و راه آن از طریق خلیل آباد سروعلیا و بعد از طریق آبادی کایون است.

رباط زین الدین، یزد

این رباط در ۶ کیلومتری جاده فعلی یزد - کرمان واقع شده و تاریخ احداث آن همزمان با مجموعه گنجعلی خان کرمان است. کاروانسرا طرحی مدور دارد که پنج برج پیوسته آن را حفاظت می کنند و یکی از نمونه های نادر در میان کاروانسراهای کشور است. فضای داخلی بنا در سال های اخیر مرمت شده است.

سایر کاروانسراها، یزد

سایر کاروانسراهای استان یزد عبارتند از: رباط ساغند در آبادی ساغند از بخش رباطات، کاروانسرای آبادی علی آباد، کاروانسرای حوض جعفر و کاروانسرای الله‌آباد در بخش رباطات، رباط و برج ارجنان در جاده عقدا به اردکان، رباط نارستان در ۱۸ کیلومتری جنوب غربی عقدا، کاروانسرای ابوالعالی در محله بولمیر یزد، کاروانسرای پنجه‌علی در سر چهار سوق بازارخان و دیگر کاروانسراها که در نقاط مختلف استان پراکنده‌اند.

خانه ها و محله های قدیمی

استان یزد و به ویژه شهر یزد چه از دیدگاه معماری ویژه کویر و چه از لحاظ بناهای باستانی مهم و متعدد و با ارزش همچون نگینی در کویر مرکزی ایران می‌درخشد. آثار باستانی آن مجموعه‌ای بی نظیر از بناهای اسلامی ویرانی است، بناهایی که غالباً به دوره سلجوقیان تعلق دارند و نشان دهنده هنر و معماری زیبایی آن زمان هستند.

خانه عرب ها، یزد

این مجموعه از دو خانه بزرگ و کوچک در «سرقدمگاه» محله فهادان، نزدیک مسجد چهل محراب واقع شده و به حاج میرزااحمدعرب تعلق دارد. خانه کوچک این مجموعه را استاد علی اکبر فرزند مرحوم استاد باقر در سال ۱۲۹۸ هجری ساخته است.

خانه حاج کاظم رسولیان، یزد

این خانه که بیش از یک قرن از عمر آن می‌گذرد، در محله سهل بن علی یزد واقع شده است. این خانه که یکی از خانه‌های ارزشمند یزدی است در سال ۱۳۶۸ به صورت وقف در اختیار دانشگاه یزد قرار گرفت و پس از مرمت، به پایگاه اولیه دانشکده معماری و شهر سازی یزد تبدیل شد. هم اکنون بخش‌های متنوع این خانه قدیمی به فضاهای آموزشی تبدیل شده و با خریداری واحدهای مسکونی همجواری که هر کدام نیز واجد ارزش معماری هستند، مجموعه فرهنگی، تاریخی و آموزشی ممتازی را بوجود آورده‌اند که در سطح کشور شاخص و کم نظیر است.

خانه لاری ها، یزد

این خانه در سال ۱۲۸۶ قمری ساخته شد است. مالک آن حاجی محمد ابراهیم لاری بوده‌است. از این خانه در گذشته به عنوان خانقاه نعمت الهی‌ها استفاده می‌شد. درها، پنجره‌ها، ارسی‌ها و اتاق‌های آینه کاری و نقاشی شده آن یکی از نمونه‌های زیبا و عالی خانه‌های اعیانی قرن سیزدهم یزد است.

خانه ملک التجار، یزد

این خانه نمونه در حدود ۱۲۰ سال قبل در یکی از بازارهای مهم شهر یزد ساخته شده و به‌ملک التجار تعلق داشته است. این خانه را جد ملک التجار موسوم به حاج علی عسگر شیرازی ساخته است. نقاشی‌های اتاق‌های این خانه کار یک نقاش شیرازی است که از حیث اسلوب، کاملاً با نقاشی‌های عمارت نازنجستان شیراز همسان است.

محله های قدیمی، یزد

درباره معماری خاص اقلیم‌های گرم و خشک جهان، تحقیقات گسترده انجام گرفته و بافت و ساخت معماری ویژه منطقه یزد، سهمی قابل ملاحظه از این تحقیقات را به خود اختصاص داده است. گذشته از جذابیت و زیبایی خاص این معماری، تناسب آن با نیازها و شرایط اقلیمی - فرهنگی مردم منطقه است. نمونه بارز این معماری محله فهادان با یوزداران است. در مرکز هر محله، معمولاً حمام، بازارچه آب انبار، مسجد، حسینیه، لرد، کارگاه‌های کوچک، جوی آب قرار دارد. محله‌ها همچنین با نوع معیشت مردم هویت پیدا می‌کنند. به عنوان مثال، بیشتر مسگرها در محله پشت باغ، بنایان در محله تل و محله خرمشاه و... ساکن بوده‌اند. از دیگر محله‌های مهم یزد می‌توان به محله سرجمع، محله یعقوبی، محله سردواره، محله باجوردی، محله میرقطب، محله میدان‌شاه، محله چهار منار، محله دومنار، محله شش بادگیری و... اشاره کرد.

سایر خانه های قدیمی، یزد

دیگر خانه‌های قدیمی استان عبارتند از: خانه انصاری و نصیری در یزد، صولت و آقا زاده در ابرکوه، کلاه‌دوز در رستاق، وحشی بافقی در بافق، اسعدی درندوشن.

بازارهای قدیمی

بازارهای یزد مجموعه معماری گسترده‌ای است که در جنوب برج و باروی شهر واقع شده و چندین راسته بازار، تیمچه، سرا، مسجد، میدان، حسینیه، مدرسه، آب‌انبار، لرد، کاروانسرا و کارگاه تولیدی را در خود جای داده است و در مقیاس منطقه‌ای و تا حدودی ملی عمل می‌کند.

بازار یزد، یزد

این مجموعه ستون فقرات شهر قدیمی یزد را تشکیل می‌دهد. قیصریه که حد فاصل میدان و مدرسه‌خان قرار دارد، از لحاظ معماری نسبت به سایر بازارها از انتظام فضایی بهتری برخوردار است و با دو در چوبی که دارای ارزش هنری هستند، بسته می‌شود. قدیمی‌ترین بخش بازار یزد، بازار حاجی قنبر است که از قرن نهم هجری به یادگار مانده و جزئی از مجموعه فرهنگی - تاریخی امیر چخماق است. قسمت‌های مختلف بازار یزد عبارت است از: بازار خان، بازار زرگری، بازار پنجه علی، بازار قیصریه، بازار غلابندی، بازار کاشیگری، بازارچیت‌سازی، بازار ملاسمعیل، بازار افشار، بازار حاجی قنبر، بازار محمد علی خان، بازار جعفرخان، بازارصدری، بازار دروازه مهریز، بازار مسگری و بازار نخود بریزی.

مدارس تاریخی، یزد

مدرسه خان ، یزد

این بنا مرکب از دو مدرسه بزرگ و کوچک است. مدرسه کوچک را محمد تقی خان بن میرزا محمد باقر بافقی که به خان بزرگ شهرت داشت و سر سلسله خاندان مشهور «خوانین یزد» بود بنا کرده‌است و مدرسه بزرگ را علینقی خان پسر محمد تقی خان بنا نهاده است. مدرسه خان خارج از حصار شهر یزد قرار دارد.

مدرسه شهاب الدین قاسم طراز، یزد

این مدرسه از آثار قرن هشتم هجری است که توسط شهاب الدین قاسم طراز بنا شده است. از آثار قدیم این مدرسه معروف، تنها سر در شمالی آن باقی مانده است در جای قبلی مدرسه، یک مسجد جدید ساخته شده است. این بنا شش کتیبه قدیمی دارد.

سایر مساجد قدیمی، یزد

مدرسه ابوالعالی، مدرسه حسینیه، مدرسه دو منار، مدرسه قیام، مدرسه عبدالرحیم خان یا مدرسه نو، مدرسه کمالیه، مدرسه ملاسمعیل، مدرسه امام خمینی، مارکار، ضیائیه (زندان اسکندر) و مدرسه مصلی. از جمله سایر مدارس قدیمی استان یزد هستند.

آب انبارهای قدیمی

آب انبارهای قدیمی، یزد

موقعیت طبیعی و اقلیمی و گستردگی کویرهای یزد، زمینه‌ساز توسعه انواع آب انبارها در سطح استان بوده است. در حال حاضر تعداد این آب‌انبارها نزدیک به ۱۰۰ واحد است که معمولاً در مرکز محله‌های شهرها ساخته شده‌اند و شامل چهار عنصر اصلی خزینه، گنبد، پاشیر و بادگیر می‌باشند. خزینه به خاطر تسلط آب قنات و پایین ماندن دمای آب، به شکل استوانه در دل زمین ایجاد شده است.

گنبد به شکل تیمکره روی خزینه ساخته می‌شد تا آب را از آلودگی‌های محیطی حفظ کند و آن را خنک نگه دارد. پاشیر راهرویی پلکانی برای برداشتن آب از خزینه و بادگیر نیز وسیله‌ای برای هدایت جریان هوا به درون آب‌انبار برای جلوگیری از فاسد شدن آب بوده است.

آب انبارهای مهم استان یزد عبارتند از: آب‌انبار سید و صحرا، شش بادگیر، مسعودی، حاج علی اکبری، خواجه گلشن، رستم، گیو، کلاه‌دوزها، ملک التجار و میرزا شفیع در یزد، حسن آباد در میند، جاده ده بالا و برالنسویه در تفت و آب‌انبار کشتخوان در رستاق.

معمولاً در کنار آبادی‌ها بر سر راه قنات، هر جا که پستی و بلندی اجازه می‌داده از انرژی پاک و ارزان آب‌بری چرخش سنگ آسیاب استفاده می‌شده است. عمده‌ترین قسمت آسیاب، تنوره آن است که به صورت مخروطی ناقص و وارونه طراحی و ساخته می‌شد، به‌گونه‌ای که آب ذخیره شده در آن، از روزنی کوچک با فشار زیاد، پره‌های سنگ آسیاب را به حرکت در می‌آورد. فضای اصلی آسیاب‌ها در دل زمین جای دارد و بخش نمایان آن اندک است و به نورگیرها و ورودی خلاصه می‌شود. از میان آسیاب‌های معروف استان به مجموعه آسیاب‌های سنگ سیاه، کچلگ، ده‌آباد، بیده، باغستان، امیری و بغروئیه (در میبد)، مذوار، مهریز، تفت، اسلامیه، (فراشاه) و اشکذر می‌توان اشاره کرد.

سایر بناهای تاریخی

میدان وقت و ساعت، یزد

این میدان قدیمی از آثار قرن هشتم هجری است. از بناهای اطراف آن به مدرسه سیدرکن الدین و یک آب انبار قدیمی می‌توان اشاره کرد. در این میدان یک دستگاه نجومی و رصدی موسوم به موقوفات و ساعت (۷۲۵ هجری قمری) قرار داشته که در زمان خود از دستگاه‌های مهم علمی بوده و نام میدان از این دستگاه گرفته شده است.

ساباط‌ها، یزد

یکی از ویژگی‌های بارز محله‌های قدیمی یزد و اکثر شهرهای کویری ایران، کوچه‌ها و گذرهای سرپوشیده است که به آنها «ساباط» گفته می‌شود. هدف از طراحی و اجرای ساباط‌ها این بوده است که انسان را از گرما و آفتابش تند خورشید و بادهای گرم موسمی در امان نگاه دارد. در برخی از کوچه‌های بن بست که ساباط دارند، به منظور افزایش امنیت ساکنان آن در قسمت ورودی، دری محکم موسوم به دربند کار گذاشته می‌شده است. مثل دربند آقایی‌ها، کوچه دکتر علایی و لرد باجوردی.

یخچال‌ها، یزد

یخچال‌های قدیمی، نمونه‌های بسیار جالب ساخت و سازی هستند که برای ذخیره‌سازی یخ احداث می‌شده‌اند. یخچال‌ها از چهار بخش عمده یخدان، گنبد، دیوار اصلی و حوضچه تشکیل شده‌اند. در ایام زمستان که آب به حد کافی وجود داشت، آب به درون حوضچه رها می‌شده و شب هنگام، با توجه به برودت هوا یخ می‌زده است.

آب انبار ابرکوه، ابرکوه

دیواری بلند در طول استخر قرار داشته است که مانع تابش خورشید به یخ‌ها می‌شده و شرایطی را به وجود می‌آورد تا لایه‌های یخ در شب‌های بیابی اضافه شوند. سپس یخ‌ها را می‌شکستند و به داخل یخدان که در زمین قرار داشت منتقل می‌کردند و در تابستان استفاده می‌کردند.

میدان خان، یزد

این میدان مجموعه‌ای است که محمد تقی خان با طرح هماهنگ آن را به وجود آورد. در چهارسوی میدان دکان‌هایی قرار دارد. مدرسه شفیعیه نیز در زاویه شمال شرقی آن واقع شده است. این میدان راهی به قیصریه و راهی به مسجد ریگ دارد.

میدان میر چخماق (امیر چخماق)، یزد

این میدان توسط امیر چخماق شامی و همسرش ستی فاطمه خاتون در قرن نهم هجری بنا شده است. بازار حاجی قنبر در شرق میدان از بناهای نظام الدین حاجی قنبر جهانشاهی است. مسجد و تکیه معروف میرچخماق نیز در شمال میدان واقع شده است.

میدان قیام (شاه سابق)، یزد

این میدان و نام آن یادگاری از زمان حکومت حاج علی‌نقی خان (۱۲۱۴ - ۱۲۱۹) پسر محمد تقی خان است. در یکی از صفه‌های این میدان و در مدرسه قدیمی کنار آن، قطعه سنگی منقور حاوی اشعار ذبیحی شاعر قرن ۱۲ موجود است.

یکی از شاخص‌ترین نشانه‌هایی که منظره عمومی شهرهای استان یزد را از دیگر شهرهای کشور متمایز می‌سازد، وجود بادگیرهای متنوع آن است. بیشتر بادگیرها به فضاهای مسکونی قدیمی تعلق دارند. از طرفی غالب آب انبارهای درون شهری و برخی مساجد نیز دارای بادگیر هستند. بادگیرها دستگاه تنفسی شهر محسوب می‌شوند. آن‌ها برج‌هایی هستند که با توجه به نحوه ساختمان ویژه، جریان طبیعی هوا را به داخل بناهای مختلف هدایت می‌کنند. بادگیر، گذشته از عملکرد مفید آن نمایانگر تشخیص و منزلت اجتماعی صاحب‌آن نیز بوده است که از طریق ارتفاع و نوع تزئین‌های آن شناخته می‌شود.

جاذبه های طبیعی

دره ها و کویرها، یزد

جاذبه های کویری، استان یزد

در میان منابع متنوع جهانگردی در ایران، کویر از جاذبه‌ای خاص برخوردار است. گشت و گذاردن در میان فضاهای وسیعی که نگاه را تا دور دست می‌کشاند، غافلگیر شدن در چشم‌انداز شن‌های روان و شوره‌زارهای خشک و سوزان، ابنیه تاریخی، سایه تک آبادی‌ها، بناهای آجری رنگ، ساختمان‌های ساده و خشن، کاروان‌سراها و رباط‌های قدیمی برای هر جهانگردی جذاب و دیدنی است.

جاذبه‌های کویری در استان یزد از طریق دو محور مورد توجه قرار گرفته است: اول محور یزد به بافق که با گذر از مسجد کهن فهرج در حاشیه کویر تا بافق ادامه می‌یابد. در طول راه، جنگل‌های گز، زیبایی و جذابیت خاصی به این مسیر بخشیده است. پارک بسیار زیبای آهن شهر نیز با ۲۰ هکتار وسعت در انتهای مسیر بافق خودنمایی می‌کند. مسیر دیگر، محور یزد، خرنق، بیاضه تاخور بیابانک است که سرشار از تپه‌های گنبدی شکل شنی پوشیده از تانق و بوته‌های صحرایی و کویری است. در سراسر این مسیر، رباط‌هایی زیبا و متعدد با پنجره‌هایی قوسی و معماری شگفت‌انگیز قرار دارند که از آن جمله به قلعه نظامی بیاضه در کنار باغ‌های زیبای آبادی‌خور بیابانک می‌توان اشاره کرد. از دیدنی‌های دیگر این محل، درخت زیتون است که عمر آن به بیش از یک هزار سال می‌رسد.

مناطق کویری استان یزد را می‌توان به نواحی زیر تقسیم کرد:

کویر اردکان (سیان‌کوه) که، بین دو کوه منفرد «هوش» به ارتفاع ۱۹۳۹ متر در جنوب و «سیاه‌کوه» به ارتفاع ۲۰۵۰ متر در شمال قرار دارد.

کویر ابرقو که به شکل دایره بین دو رشته‌کوه قرار گرفته و به فاصله کمی از آن کویر تاغستان واقع شده است.

کویر درانجیر که با ۱۵۰۰ کیلومتر مربع مساحت در شرق استان یزد قرار گرفته است.

کویر هرات و مروست با مساحت تقریبی ۵۰۰ کیلومتر مربع و نسبتاً مرطوب. کویر بهشت آباد بین انار و رفسنجان با جهت شمال غربی به جنوب شرقی. کویر بهادران در جنوب شرق مهریز، با جهت شمال غربی به جنوب شرقی. کویرهای ساغند، حاجی‌آباد و زرین‌آباد.

دره ها و مناطق بیلاقی، یزد

عمده‌ترین و شاید تنها کانون‌های طبیعی و دیدنی استان، دامنه‌های شیرکوه اعم از پیشکوه، میانکوه و پشتکوه است. دره‌های سرسبز و زیبای منشاد، بنادک سادات (بنافت)، طرزجان، ده‌بالا، باقی‌آباد، فخرآباد و ثانی‌آباد در میانکوه و دره‌های سانچ، بردستان، بنادک دیزره، سخوید، شواز، بیداخوید، نصرآباد، مزرعه آخوند، علی‌آباد، شاه‌آباد، شریف‌آباد، صادق‌آباد در پشتکوه به دلیل برخورداری از آب و هوای خنک در تابستان‌های گرم، بیلاق سنتی مردم بومی محسوب می‌شوند و هر ساله در فصل تابستان هزاران خانواده یزدی را پذیرائی می‌کنند.

باغ های تاریخی، یزد

در سطح استان با وجود کویری بودن و مشکل کم آبی، باغ‌هایی وجود دارد که نشانه ذوق و خلاقیت معماران و باغبانان یزدی است. در طراحی معماری و منظر این باغ‌ها نیوغ خاصی نهفته است که روش آبرسانی و آبیاری آن‌ها یکی از ویژگی‌های برجسته آنهاست.

باغ دولت آباد، یزد

این باغ مجموعه‌ای از ساختمان‌های متفاوت است که در زمان محمد تقی خان (دوره زندیه) طراحی و ساخته شد. و محل اقامت خان و دستگاه حکومتی وی بوده است. یادگیر باغ دولت آباد با ۳۳ متر بلندی از سطح زمین، شاهکار مهندسی و نشانه نیوغ و توانمندی فکر و هنر معماران یزدی است. مهم‌ترین امتیاز طراحی عمارت، سعی معمار در انتخاب زوایایی هوشمندانه برای ارائه بهترین دید و منظر به داخل بنا است. باغ دولت‌آباد به لحاظ هنر بیستان پیرایی، فن توزیع آب و غنای طراحی معماری از مجموعه‌های دیدنی کشور محسوب می‌شود و به همین دلیل در فهرست آثار تاریخی به ثبت رسیده است.

سایر باغ های تاریخی، یزد

از میان باغ‌های استان یزد می‌توان به باغ مشیر و کلاه فرنگی در رحمت‌آباد، باغ مرشد در محله تل، باغ دکتر اولیاء و محمودیه در نعیم‌آباد، سرآسیاب، گلکار و آکر می در مهریز، باغ خان و علی نقی خان در تفت اشاره کرد

چشمه ها، یزد

چشمه غربالبیز، یزد

این چشمه در ۴۰ کیلومتری یزد واقع شده و به صورت یک فرورفتگی طبیعی است که در اوائل بهار به یک دریاچه طبیعی تبدیل می‌شود. در سال‌های پربابی در این دریاچه امکان قایقرانی تفریحی وجود دارد.

چشمه تا مهر، تفت

این چشمه در شش کیلومتری جنوب شهرستان تفت قرار دارد و در فصل تابستان همه روزه پذیرای تعداد زیادی از اهالی منطقه تفت و یزد، مسافران گذری یا دیدار کنندگان از این استان است. وجه تسمیه آن احتمالاً به علت جریان آبی است که هر ساله از اوایل بهار تا مهرماه از آن جاری می‌شود.

ارتفاعات، یزد

ارتفاعات، یزد

ارتفاعات شیرکوه با ۴۰۰۰ متر ارتفاع، مکانی مناسب برای ورزش کوهنوردی است. اقامتگاهی نیز در ارتفاع ۳۵۰۰ متری قلعه احداث شده که فاصله آن تا قلعه ۵/۱ ساعت است. از ابتدای مسیر تا اقامتگاه ۳/۵ ساعت راه است. برای صعود به قلعه شیرکوه چندین مسیر، ساده و سخت وجود دارد که به تناسب توانایی گروه کوهنوردی، می‌توان از آنها استفاده کرد. کوه‌های برف‌خانه، طرزجان و چک چک نیز مورد استفاده کوهنوردان قرار می‌گیرد

مناطق حیات وحش حفاظت شده

مناطق حیات وحش حفاظت شده، یزد

استان یزد به لحاظ موقعیت جغرافیایی و طبیعی از نظر تنوع حیات وحش بسیار جالب توجه است. مناطق حفاظت شده «کالمند» و «بهادران» به وسعت ۲۵۰ هزار هکتار و منطقه حفاظت شده گوه بافق و آریز به وسعت ۱۰۰ هزار هکتار به سبب این که در حاشیه کویر قرار گرفته‌اند، از تنوع گیاهی و جانوری مناطق کویری برخوردار هستند. ویژگی‌های حوزه کالمند و بهادران از نظر اقلیمی و پوشش گیاهی، امکان زیست و زاد و ولد وحوش و پرندگان گوناگونی را به وجود آورده است. از بارزترین نمونه‌های حمایت شده وحوش منطقه می‌توان به آهو (غزال ایرانی)، جیبیر و هویره اشاره کرد. آهو ایرانی، جیبیر، کل، بز، قوچ و میش، پلنگ، کفتار، انواع روباه، گرگ و خرگوش از مهم‌ترین گونه‌های جانوری منطقه به شمار می‌روند. کبک، تیپو، باقرقره، زاغ بور و انواع عقاب از گونه‌های پرندگان استان هستند. مهم‌ترین کانون تمرکز قوچ و میش و جیبیر، منطقه تپه ماهورهای سرخ رنگ رودخانه لاغره است. این منطقه انواع خزندگان مناطق کویری را در خود جای داده است که از جمله آنها می‌توان از لاک پشت، بزجه، مارهای سمی، افعی و مار جعفری نام برد.

غارهای طبیعی و تاریخی، یزد

غارهای طبیعی و تاریخی، یزد

غارها دارای طبیعت بسیار زیبایی هستند و به همین دلیل همواره یکی از مراکز جلب جهانگردان، پژوهشگران و غارنوردان محسوب می‌شوند. غارهای استان یزد عبارتند از: غار چک، غار ابرکوه و غار علاء‌آبرکوه، غار هامانه در هامانه خرنق، غار اسلامیه فرآشاه و غار باد معصوم در اسلامیه، غارنباتی درندوشن، غاراشکفت در عقدا، غار چهارتاقی در یزد، غار ایوب در دهج، غار دره زنجیر و ده‌گفت در یزد و غار هشتاد در مهریز

امکان مذهبی

مساجد قدیمی

مسجد جامع عقدا، عقدا، اردکان

این مسجد که در ۷۴ کیلومتری نائین قرار دارد دارای گرمخانه و ایوان تابستانی است. بالای سر محراب، یک کاشی ستاره‌ای شکل از نوع کاشی‌های قرن هشتم دیده می‌شود.

مسجد بندرآباد، یزد

این مسجد در ۲۶ کیلومتری یزد و در روستای بندرآباد قرار دارد. ساختمان مسجد به مسجدهای قرن هشتم شباهت زیادی دارد، به این معنی که صحن مسجد به شکل مربع و با طول و عرض یازده متر است که در مشرق و مغرب آن دو ایوان سرتاسری به عرض نه متر ساخته شده است و انتهای ایوان‌های آن از دو طرف به گنبد جنوبی مسجد مرتبط می‌شود. در کنار محراب این مسجد، منبر سیزده پله بزرگی قرار دارد که اطراف آن را با کاشی‌های فیروزه‌ای و لاجوردی معرق و کره‌سازی زینت داده‌اند.

مسجد جامع فهرج، یزد

این مسجد در ۳۰ کیلومتری شرق یزد واقع شده است و تاریخ بنای آن به صدر اسلام بازمی‌گردد. ستون‌های قطور و پوشش تاق آن از نوع بیژرگه‌واره‌ای است. فقط مناره‌گلی آن به دوره‌های بعدی مربوط است. با توجه به نقش آن در بیان هویت و اصالت هنر مسجدسازی در طی چهارده قرن، بدون شک یکی از مورث کم نظیر فرهنگ و تمدن اسلامی است.

مسجد جامع کبیر، یزد

این بنای قدیمی و بسیار فاخر مجموعه‌ای است از درخشندگی کاشی‌ها، بلندی مناره‌ها، زیبایی گچ‌کاری‌ها، دل‌بازی صحن‌ها، آرامش فیروزه‌ای گنبد و بالاخره شبستان زمستانی که هر یک عنصر و عاملی از عظمت، زیبایی و هنرمندی یادگار گرانقدر، ارجمند و هزار ساله یزد است. کتابخانه باشکوه و زیری درکنار این مسجد قرار دارد و گنجینه‌ای نفیس از قرآن‌ها و کتاب‌های خطی است.

مسجد میر چخماق (امیر چخماق)، یزد

مسجد میرچخماق که به مسجد جامع نو معروف است در دوره صفوی به همت امیر جلال الدین چخماق شامی حاکم یزد از امرآ و سرداران تیموری و مقرب درگاه شاه رخ و زن اوستی (بی‌بی) فاطمه خاتون احداث شده است. ساخت این مسجد در سال ۸۴۱ به پایان رسید. در کریاس مسجد، سنگی نصب گردیده که بر آن متن و قفنامه‌ای به خط نسخ نقر شده است. سر در شرقی مسجد کتیبه‌ای از کاشی معرق به خط ثلث محمدالحکیم دارد. در پیرامون گنبد مسجد نیز کتیبه‌ای به خط کوفی تزئین شده است.

مسجد ملا اسمعیل، یزد

این مسجد در جنوب میدان بازارخان قرار دارد که به دستور آخوند ملا اسمعیل عقدایی از علما و فقهای قرن سیزدهم هجری ساخته شده است. ملا اسمعیل در سال ۱۲۲۲ زوایای کریاس طنبی‌های دوطرف گنبد و شبستان را تمام کرد و پس از وفاتش میرزا سلیمان طباطبائی در اتمام آن مسجد اهتمام ورزید. پهنای دهنه ایوان مسجد ۷۵/۱۵ متر است و شبستان غربی آن ۳۲ ستون دارد.

سنگ لوحه‌های متعددی با خط نستعلیق و نسخ در اطراف سر در وجود دارد. کتیبه دور گنبد به دست علی محمد کاوه خطاط معاصر به رنگ آبی برزمینه سفید از گچ خطاطی شده است. در حال حاضر از این مسجد برای برگزاری نماز جمعه استفاده می‌شود.

مسجد شاه ولی، تفت

این مسجد بزرگ که گرمخانه و قسمت تابستانی دارد، در تفت واقع شده است. آثار مهم آن عبارتند از: سنگ مرمر محراب به اندازه ۶۴ * ۱۲۵ سانتی متر که نقش قندیل و کنده کاری‌های گل و بتنه و «اقم‌الصلوه» در حاشیه‌اش و لاله‌الله به خط نسخ خوش در پیشانی آن نقر شده است. در ورودی چوبی مشبک بسیار ظریف که لفظ «محمد» (ص) چندبار در حلقه‌هایی بر آن کنده کاری شده و در اطراف این در، کتیبه‌ای از کاشی معرق به خط نسخ نصب است که روی آن نام دوازده امام نوشته شده است. بالای سر محراب نیز، یک شبکه گچبری بسیار خوب و خوش طرح برای نورگیری تعبیه شده که در حاشیه‌اش تاریخ ۱۳۳۹ دیده می‌شود.

مسجد جامع طرزجان، یزد

مسجد روستای طرزجان از لحاظ معماری از دیگر مسجدهای استان متمایز است و به لحاظ موقعیت کوهستانی، در ساختمان آن از تیر و ستون‌های چوبین و سقف تخته پوش استفاده شده است.

سایر مساجد قدیمی، یزد

از دیگر مسجدهای قدیمی استان یزد به موارد زیر می‌توان اشاره کرد: مسجد اهرستان، مسجد جامع بهاباد، مسجد حاجی کامل و مسجد جامع اردکان، مسجد جامع فیروزآباد، مسجد آمندگل درندوشن، مسجد جامع ابرقو، مسجد امام حسن، مسجد بزرگ پشت باغ و مسجد زاویه در یزد، مسجد جامع خراتق در بافق، مسجد جامع مروست و...

امامزاده‌ها و مقبره‌ها

بقعه دوازده امام، یزد

این بقعه در سال ۴۲۹ هجری بنا شده است و نزدیک حسینیه محله فهادان قرار دارد. براساس کتیبه موجود در آن این بنا توسط ابومسعود بهشتی و ابویعقوب اسحق که به روایتی از سرهنگان دستگاه حکومت علاءالدوله بوده‌اند، ساخته شده است.

امامزاده عبدالله، بافق

بنایی باشکوه و عالی است که از حیث سبک معماری، گنبد، کاشیکاری و تزیینات داخلی اثری ارزشمند محسوب می‌شود و در بافق قرار دارد. بدنه اتاق مرقد با کاشی‌های مسدس لاجوردی و یا حاشیه سیاه و سفید از آثار قرن ۸ و ۹ هجری پوشیده شده است. کتیبه‌های این بنا به خط حسین یزدی و عمل حسن ولدالدین جعفر استاد معمار باشی است.

امامزاده ابو جعفر، یزد

مهم‌ترین مزار مورد احترام مردم استان، آرامگاه امام زاده محمد بن علی بن عبید... بن‌احمد بن علی الغزینی بن جعفر صادق عقیق است که به امام زاده جعفر موسوم است. وی در سال ۴۲۴ درگذشت و در کوچه حسینیان دفن شد. در طول سال‌ها، تغییرات و ترمیم‌های مختلفی توسط افراد متعدد در این بنا صورت گرفته است.

امامزاده کشته خانه، مهریز

این آرامگاه در جنب مسجد جامع مهریز یزد واقع شده و به روایتی به هنگام هجوم مغول جمعی پناهنده به آن، قتل عام شده‌اند و بر این اساس به کشته‌خانه معروف شده است. بر دیوارهای این بقعه تاریخ‌های ۹۶۹، ۱۰۳۰ و ۱۰۸۲ دیده می‌شود. در وسط این بقعه صورت قبری به بلندی و عرض ۲۵/۱ و طول ۵۰/۲ متر قرار دارد. این بنا در سال ۱۳۴۲ مرمت و بازسازی شده است.

امامزاده شاه علی، یزد

این آرامگاه در بنافت یزد واقع شده است و مدفن رئیس محب علی بن رئیس غیاث‌الدین بن رئیس محمود کوکی، می‌باشد. براساس یک سنگ وقف، بنای امام‌زاده در ۹۹۸ ه. ق. برپا بوده است.

زیارتگاه خدیجه خاتون (خجه خاتون)، میند

این زیارتگاه در دهکده مهرجرد شهر میند قرار دارد. سردر ورودی آن تجدید بنا شده و دو گلدسته نیز بر آن الحاق شده است. در این زیارتگاه دو تخته سنگ قبر که اهمیت و قدمتی جالب توجه دارند، دیده می‌شوند؛ یکی در پیش اتاق زیارتگاه به ابعاد ۶۶*۳۲ سانتی متر که بر روی آن عبارت زیر نوشته شده است: «الله اکبر وفات خاتون مرحومه سعید سیریه صالحه بی بی یادگار خاتون بنت صاحب اعظم خواجه نصیرالدین علی فی رمضان سنه احدی و ثلثین و ثمانمائه» و دیگری در همین اتاق به ابعاد ۳۳*۳۳ سانتی متر که از نوع سنگ‌های قرن ششم است.

بقعه سادات قل هوالله، یزد

این بنا روبروی در غربی مسجد جامع یزد واقع شده است و در آن سنگ قبر مرمینی به ابعاد ۱۸۲*۴۸*۲۸ و سنگ قبر سیاه‌رنگی به ابعاد ۱۵۲*۴۸*۲۸ به تاریخ‌های قرن دهم هجری دیده می‌شوند. کتیبه‌ای از آجر و به خط کوفی نیز بر بالای سردرگاه دیده می‌شود که از آثار جدید است.

بقعه ستی فاطمه، یزد

بنایی یک اتاقی با گنبد شبکلاهی و پوشیده از کاشی‌های سبز رنگ است که در کوچه‌ای در قسمت شمالی میدان میرچخماق واقع شده است. این بقعه مدفن ستی (بی بی) فاطمه خاتون - متوفای قرن نهم هجری - زن امیر چخماق مشهور است.

بقعه شاه خلیل، نفت

شاه خلیل الله ثانی، فرزند میر شاه تقی الدین و نبیره شاه نعمت الله ولی است که در هرات کشته شده و جسدش به تفت منتقل و در محل این بقعه به خاک سپرده شده است. این بنا جزئی از مجموعه وسیعی بود که به عنوان خانقاه توسط شاه نعمت الله ولی ایجاد شده بود. سنگ قبر شاه خلیل به ابعاد ۱۰۰*۲۹ و ارتفاع ۲۳ سانتی متر، کتیبه هایی به خط ثلث و نسخ دارد.

بقعه شاه سید رضا، یزد

این بقعه با گنبدی بلند در نزدیک محله چهار منار قرار دارد. هر ضلع گنبد آن ۲۵/۹ متر وضامت دیوارهای آن ۳۵/۲ متر است. علت انتساب بقعه به شاه سید رضا، احتمالاً به خاطر وجود سنگ قبری از آن شاه سید رضا نامی است در سال ۹۵۵ هجری قمری فوت شده است. این بنا از آثار قرن هشتم هجری است و طبعاً ارتباطی با شاه سیدرضا ندارد.

بقعه شیخ احمد فهادان، یزد

این بنا بقایای خانقاه، مسجد و بقعه‌ای است که به شیخ احمد اسفنجردی مشهور است و به شیخ احمد فهادان تعلق دارد. شیخ فخرالدین احمد و برادرش محمد از مردم اسفنجرد به پیشه شومالی مشغول بوده‌اند که از موطن خود هجرت کرده و در محله فهادان یزد سکونت گزیده بودند. این دو برادر عارف‌مورد احترام بسیار مردم بودند.

بقعه شیخ داوود، یزد

این بقعه در روستای نصرآباد یزد واقع شده است. روی قبر شیخ سنگی به ابعاد ۸۳*۴۵ سانتی‌متر با کتیبه‌ای به خط نسخ خوش اسم «داود بن شیخ ابراهیم بن محمد بن احمد المعلم الهمتادی» به چشم‌می‌خورد. شیخ داود در سال ۸۱۵ هجری قمری فوت کرده است. بنا به نوشته کتب تاریخی، شیخ داود از مریدان شیخ علی بنیمان بوده است.

مقبره شیخ زین العابدین علی خاموش، یزد

این مقبره در روستای ندوشن در ۳۵ کیلومتری یزد قرار دارد. شیخ‌علی از عرفا و صوفیه قرن ششم بود که به شهادت رسید و مزارش زیارتگاه و محل ندورات شد. قدیمی‌ترین اثر تاریخ دار آن، سنگی به اندازه ۲۵*۲۰ سانتی متر است که اشعاری به خط نستعلیق بر روی آن نقر شده است. صندوق چوبی مشبک روی مزار، تعدادی رحل وقف شده، قرآن خطی نفیس به خط نسخ مربوط به قرن هفتم هجری، قندیل‌های مزار و... از آثار دیدنی و جالب توجه این بقعه هستند.

سایر مقبره ها و امامزاده ها، یزد

سایر بقعه‌ها و امام‌زاده‌های متبرک استان عبارتند از: امام‌زاده سید محمد در سه‌کیلومتری عقدا، امام‌زاده‌های زید بن موسی الکاظم، امام‌زاده سید میرحسین، امام‌زاده شازده فاضل، بقعه زرنیدیان، بقعه سید پنهنون و بقعه شیخ داد در یزد، بقعه‌های سید خلیل در محله دروازه مصلائی عتیق، امام‌زاده عبدالله بن موسی بن جعفر علیه السلام در بافی، آرامگاه پیر چراغ در میبید و آرامگاه شهدای فهرج.

خانقاه ها

خانقاه بندرآباد، رستاق، یزد

مجموعه سلطان بندر آباد در منطقه رستاق واقع شده است. عمده‌ترین عناصر متشکله مجموعه را خانقاه، مسجد جامع، حسینیه، آب انبار، برج دیده‌بانی و مقبره‌ای تشکیل می‌دهد که مدفن عده‌ای از مشایخ سلسله دادایی است. سنگ‌های متنوع قبور از دیدگاه هنر طراحی، خوشنویسی و حجاری از ارزش فراوانی برخوردارند. در مسجد جامع این مجموعه منبر بی نظیری وجود دارد که از کاشی معرق با نقش گره، طرح‌های اسلیمی و خطوط زیبا تزئین شده است.

خانقاه شیخ علی بنیامین، یزد

این خانقاه در یبداخوید یزد واقع شده و بنایی مشتمل بر بقعه، خانقاه و مسجد است که از آثار معتبر و ارزشمند منطقه به شمار می‌رود. درون بقعه این مجموعه سه قبر دیده می‌شود که یکی از آنها به عارف نامدار شیخ علی بنیامین تعلق دارد. این بنا به مناسبت کتیبه و دیگر آثار تاریخی و هنری حائز اهمیت فرهنگی می‌باشد. کتیبه چوبی سردر ورودی بقعه به خط نسخ، احداث بنای عمارت را در تاریخ ۸۲۶ ه.ق توسط جهان ترمش باژگو می‌کند.

سایر خانقاه ها، یزد

سایر خانقاه‌های استان یزد عبارتند از: خانقاه شیخ تقی الدین دادا، خانقاه سرریک، خانقاه کوشک‌نو، خانقاه قطربان، خانقاه شیخ محمد، خانقاه مجومرد، خانقاه میبید، خانقاه تفت، خانقاه قهستان، خانقاه ابرقو، خانقاه عقدا، خانقاه شمسیه و خانقاه یبداخوید.

فرهنگ و هنر

موزه‌ها

موزه علوم طبیعی، یزد

مجموعه ساختمان موزه قصر آیینه با زیربنای ۸۳۷ متر مربع در باغی مصفا به وسعت ۸۱۷۴ متر مربع قرار دارد. ساختمان موزه قبلاً مهمانخانه خصوصی یکی از متمولان یزدی بوده است. این ساختمان پس از انقلاب اسلامی به موزه اختصاص داده شد. در این موزه مجموعه‌های خطی، اسلحه، سکه، کتب، تمبر، قفل، دهنه اسب (متعلق به هزاره دوم قبل از میلاد) و نمونه‌هایی از برنزهای لرستان، آثار وقفی مرحوم سیدحسین حیدری (کلکسیونر یزدی) و اشیای دیگر به نمایش گذاشته شده است. این موزه در خیابان کاشانی یزدی، مقابل پارک هفت تیر یزد واقع شده است.

موزه قصر آیینه، یزد

این موزه با تلاش پی‌گیر جمعی از فرهنگیان یزد در مدت ۲ سال افتتاح شد. این موزه در سالی به وسعت هزار متر مربع در دبیرستان ایرانشهر یزد دائر شده و از چهار بخش گیاه‌شناسی، زمین‌شناسی، جانورشناسی، آناتومی انسانی و جانوری تشکیل یافته است.

روستاهای شگفت

در سرزمین پهناور ایران، استان یزد از جمله مناطقی است که جلوه‌های ویژه و بی‌همتایی از فضاهای روستایی‌را به نمایش گذاشته است. فضای روستایی استان یزد نمایشگاهی از زیبایی‌های کویر، معماری بومی ناحیه‌کویری، آثار متعدد تاریخی و مذهبی و ترکیب متنوعی از کنش‌های فرهنگی مردمی است که سراسر این استان را به موزه‌ای زنده و بی‌بدیل تبدیل کرده است. اهم روستاهای شگفت عبارتند از:

روستای عقدا، اردکان

این روستا در ۴ کیلومتری شمال غربی اردکان و کنار جاده یزد - اصفهان قرار دارد. آثار تاریخی این روستا عبارتند از: کاروانسرای حاج ابوالقاسم رشتی که در سال ۱۲۶۹ و به سبک کاروانسراهای شاه عباسی ساخته شده است، حصار خواجه نصیر که برای محافظت از خانه‌های آبادی ساخته شده است، قلعه سام، حمام‌نو که در سال ۱۰۵۵ و مسجد دو طبقه هلاکو که در سال ۱۱۲۳ و مسجد شمس که در سال ۱۰۹۰ هجری و مسجد جامع که در قرن هشتم هجری ساخته شده‌اند.

روستای بهاباد، بافق

بهاباد یکی از بخش‌های شهرستان بافق است که عنوان آن از دو واژه «به» و «آباد» به معنی «بهترین آبادی» تشکیل شده است. آثار تاریخی بهاباد عبارتند از: مسجد جامع، آب انبار حاج مهدی، مقبره ملاعبده‌الله و شیخ ضیاء‌الدین و تعدادی قلعه و برج که از این میان مسجد جامع بهاباد از شکوه و عظمتی ویژه برخوردار است.

روستای بندرآباد، یزد

این روستا در ۳۷ کیلومتری شمال غرب یزد و ۷ کیلومتری جاده یزد - نائین قرار دارد. آب و هوای آن گرم و خشک است. اهمیت تاریخی این آبادی بیشتر مربوط به شخصیت شیخ تقی‌الدین داداعارف مشهور قرن هفتم هجری یزد است که در بندرآباد خانقاه و مسجدی ساخته و آنجا را به عنوان مرکزی برای پیروان خود درآورده بود. این عارف نامی در سال ۷۰۰ در بندرآباد درگذشته و در خانقاه خود به خاک سپرده شده، ولی پس از چند روز جسد او را از آنجا به یرد انتقال داده‌اند. اهم آثار تاریخی این روستا عبارتند از: مسجد بندرآباد، مسجد جامع، امامزاده سید حسین و بقعه و مقبره سلطان شاه فرزند شیخ تقی‌الدین دادا.

روستای اشکذر، یزد

این روستا در شمال غربی یزد واقع شده و آب و هوای گرمسیری معتدلی دارد. اشکذر در زمان اشکانیان توسط اشکین‌زال که از ملوک طوایف بوده، ساخته شده است. در اشکذر نمونه‌ای از تلاش و تکاپوی مردم کویر در مبارزه باشن‌های روان و ایجاد جنگل‌های تاق و گز می‌توان مشاهده کرد. آثار تاریخی اشکذر عبارتند از:

سرو کهن و قلعه فیروزآباد، آسیاب اشکذر، ریاط، چاپارخانه و قلعه نیمساز همت‌آباد، خانقاه میمونه، قلعه و مسجد جامع عز‌آباد، امامزاده سیدحسن حاجی‌آباد، مسجدحاج رجبعلی، مسجدالرضا و قلعه اشکذر، عمارت باغ وزیر حجت‌آباد، دارالشفاء، شهرکهنه‌پشت، مسجد ریگ، قلعه و حمام قدیم رضوانشهر، آب انبار پشت باغ‌کاج، آب‌انبار حجت‌آباد، آتشکده جعفرآباد، قلعه حسن‌آباد، آب‌انبار عصرآباد، آب‌انبارهای شیر و عمارت سلطان بُندرآباد.

روستای عزآباد، یزد

این روستا در ۳۸ کیلومتری شمال غربی یزد و ۸ کیلومتری غرب جاده یزد نائین قرار دارد و آب و هوای آن گرم و خشک است. بنای اولیه روستا به سلطان سنجر خوارزمشاهی منسوب است که در سال ۵۹۰ هجری در خطه یزد بر مسند فرمانروایی نشست و ده سال بعد این روستا را بنا نهاد. مهم‌ترین آثار تاریخی این روستا عبارتند از: قلعه بزرگ عزآباد و مسجد جامع که از آثار دوران صفوی است.

روستای هفتاد، اردکان

این روستا در ۲۴ کیلومتری شمال غربی اردکان و کنار جاده اردکان - نائین قرار دارد و آب و هوای معتدل خشک دارد. آثار تاریخی این روستا عبارتند از: دروازه «بُزگله‌کن» که از آثار قرن نهم هجری است و در شرق آبادی واقع شده است، امامزاده سید محمد که از آثار دوران صفوی است و مسجد جامع که بر سنگ‌گورهای آن تاریخ قرن دهم هجری خوانده می‌شود.

روستای خرائق، اردکان

این روستا در ۸۵ کیلومتری شرق اردکان قرار دارد و آب و هوای آن معتدل خشک است. روستای خرائق در یک منطقه کوهپایه‌ای قرار گرفته است و رودخانه فصلی خرائق در شرق و قلعه کوه در شمال غرب آن قرار دارند. آثار تاریخی این روستا عبارتند از:

بنای مشهدک در نزدیک گورستان روستا که سنگ نبشته‌ای به تاریخ آن ۵۹۵ هجری در دیوار دارد و عبور حضرت رضا علیه السلام از این روستا را حکایت می‌کند. کاروانسرای شاهزاده که به فرمان محمد ولی میرزا فرزند فتحعلی شاه ساخته شده است. مسجد جامع روستا که دارای سنگ قبری به تاریخ ۴۹۹ هجری قمری است. مزار بابا خادم که در میان کشتزارهای خرائق قرار دارد.

روستای مهر پادین، مهریز

تاریخ مهرپادین با پیشینه تاریخی مهریز عجین است و احتمالاً مکان اولیه و قدیمی این شهر بوده است. آثار تاریخی این روستا عبارتند از: درخت سرو کهن در محله منگ‌آباد که عمر آن را ۱۵۰۰ سال تخمین زده‌اند.

قلعه سنگی دون گائون در نزدیکی محله بغدادآباد، زیارتگاه شاه صفی‌الله در جنگ‌آباد، امامزاده‌کشته خان، مسجد جامع و منار آن از آثار سده هشتم هجری، مسجد جامع بغدادآباد از آثار سده دهم هجری و منار قدیمی روستا که ارزش دیداری قابل توجهی دارد.

روستای مهرجرد، اردکان

مهرجرد در ۱۱ کیلومتری جنوب اردکان و در ۲ کیلومتری غرب جاده یزد - اردکان قرار دارد و آب و هوای آن معتدل خشک است. این روستا را مهرنگار دختر انوشیروان ساسانی بنانهاد و آن را مهرگرد نام‌گذاشت که اکنون به مهرجرد معروف شده است. در این روستا قلعه‌ای کهن وجود دارد که نشان از قدمت آبادی است. مدرسه عمیق، امامزاده خدیجه خاتون و مسجد جامع که در سال ۷۷۸ ساخته شده است از دیگر آثار این روستا است.

روستای منشاد، تفت

این روستا در ۴۷ کیلومتری جنوب تفت و ۱۲ کیلومتری جنوب راه مهریز - تفت قرار دارد و آب و هوای آن معتدل خشک است. مهم‌ترین اثر دیدنی این روستا مسجد جامع آن است که از بناهای شاه یحیی مظفری است و در سال ۷۷۴ هجری قمری ساخته شده است. این روستا در دره‌ای سبز و خرم واقع شده است و در تابستان‌ها بیلاق و گردشگاه مردم یزد و پیرامون آن است.

ارمغان آفاق ایرانیان

تماس با ما :

05137237800

05137268701

09154067200

آدرس : مشهد - بلوار سازمان آب ، خیابان اسفندیانی ، نبش اسفندیانی ۳ پلاک ۲۰۱

WWW.ARMAGHANTRAVEL.COM